

НАСТУПНІСТЬ У ФОРМУВАННІ ПОНЯТТЯ «ЗАДАЧА»

У Державному стандарті початкової загальної освіти (освітня галузь «Математика») введена нова змістова лінія «Сюжетні задачі» [2]. Виокремлення цієї змістової лінії пов'язане з її великим значенням у формуванні предметної математичної компетентності – як здатності учня створювати математичні моделі процесів навколишньої дійсності, застосовувати досвід математичної діяльності для розв'язування навчально-пізнавальних і практично зорієнтованих задач [3; 4].

У першому класі, як наголошують С. Скворцова, О. Онопрієнко передбачено формування в учнів знання про *задачу* на рівні поняття та вміння розв'язувати прості задачі [7, 41].

Враховуючи, що у новій редакції Базового компоненту дошкільної освіти (освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі») передбачено, що дошкільники *усвідомлюють зміст поняття задачі та розв'язують елементарні математичні задачі* [1, 16-17] є велика необхідність звернутися до дотримання принципу наступності у формуванні знання про *задачу* на рівні поняття.

Засвоєння будь-якого поняття учнями передбачає обов'язкову систематичність і поетапність у цьому процесі. Це сприймання суттєвих (істотних) ознак і властивостей; усвідомлення суті; осмислення суті поняття; узагальнення змісту.

Враховуючи обізнаність дитини дошкільного навчального закладу про *задачу*, учням першого класу необхідно допомогти засвоїти структуру задачі – «умова», «запитання» та їх суть. А для цього треба навчити учнів розкривати взаємозв'язок між умовою і запитанням задачі, знаходити і пояснювати, що в задачі є числовими даними і шуканими. Між тим, формуванню поняття задачі та вміння розв'язувати прості задачі, передуює підготовчий етап [5].

Метою підготовчого етапу до введення поняття задачі є формування в першокласників суті арифметичних дій додавання і віднімання, їх взаємозв'язку, а також конкретного змісту збільшення

або зменшення числа на кілька одиниць, відношення різницевого порівняння та їх схематичного зображення. Саме такий зміст підготовчої роботи запропоновано у навчальних зошитах з математики С. Скворцової та О. Онопрієнко [5; 6].

За такого підходу першокласники, переходячи поступово від практичних дій з наочністю до коментування схематичних малюнків у вигляді трикутників, кругів, квадратів тощо, до дій зі схемами у вигляді відрізків, оволодівають схематичними моделями, які вже при введенні поняття *задачі* є наочною опорою для правильного вибору арифметичної дії, якою розв'язується задача. На підготовчому етапі до введення поняття задачі учні оволодівають окремими операціями, які у подальшому використовуються при формуванні поняття задачі та при її розв'язуванні.

З метою формування поняття задачі у навчальних зошитах передбачено систему завдань на визначення чи є текст задачею, на виділення умови та запитання задачі, на встановлення взаємозв'язку між умовою і запитанням (добір запитання до даної умови, добір умови до даного запитання тощо). У подальшому навчанні передбачено спеціальну роботу із навчання складання короткого запису задачі, для чого у навчальному зошиті вміщено завдання на аналіз вже готових коротких записів, доповнення короткого запису задачі, ознайомлення з опорними схемами задач і тільки після цього учням пропонується самостійне складання короткого запису задачі.

Робота за навчальними зошитами з математики авторів С. Скворцової та О. Онопрієнко (працюю три роки за методичним забезпеченням початкового курсу математики цих авторів) і головне – результати навчальних досягнень учнів дають право стверджувати: вибудована і реалізована в навчальних зошитах система навчальних завдань для засвоєння поняття *задача* на рівні поняття є дієвою і ефективною для реалізації принципу наступності у формуванні вище зазначеного поняття. На жаль, цього не можна сказати про систему навчальних завдань, яка запропонована у підручниках «Математика – 1 клас» (автори М.Богданович, Г.Лищенко та Ф.Рівкінд, Л.Оляницька), що надійшли в Дніпропетровський регіон за державним замовленням.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Затверджений МОН України № 615 від 22.05.2012//Дошкільне виховання. – 2012. – №7. – С.16-17.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти //Початкова школа. – 2010. – №7. – С.1-15.
3. Математика: Навчальні програми для загальноосвітніх навч.закл. із навчанням українською мовою. 1-4 класи./ О. Онопрієнко, С. Скворцова, Н. Листопад – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013. – С.138-170.
4. Онопрієнко О. Предметна математична компетентність як дидактична категорія / О.Онопрієнко //Початкова школа. – 2011. - № 10. – С.47-49.
5. Скворцова С. Математика. 1 клас. Навчальний зошит: У 3 ч. – Ч. 2/ С. Скворцова, О. Онопрієнко. - Х.: Видавництво «Ранок», 2014. – 96 с. : іл.
6. Скворцова С. Математика. 1 клас. Навчальний зошит: У 3 ч. – Ч. 3/ С. Скворцова, О. Онопрієнко. - Х.: Видавництво «Ранок», 2014. – 96 с. : іл.
7. Скворцова С. Реалізація змісту навчальної програми з математики для 1 класу в шкільних підручниках: короткий коментар / С.Скворцова, О. Онопрієнко //Початкова школа. – 2013. – №2. – С.39-43.

Анотація. Ясногор М. О. *Наступність у формуванні поняття задачі на рівні наукового знання.* З позицій вимог до формування наукового знання автор порушує питання про необхідність дотримання принципу наступності у формуванні поняття «задача» між дошкільниками і першокласниками. Виділяє значення системи навчальних завдань в підручнику «Математика 1 кл.» для цієї мети.

Ключові слова: принцип наступності, поняття на рівні наукового знання, система навчальних завдань.

Аннотация. Ясногор М. А. *Преемственность в формировании понятия задачи на уровне научного знания.* С позиций требований к формированию научного знания автор поднимает вопрос о необходимости соблюдения принципа преемственности в формировании понятия «задача» между дошкольниками и первоклассниками. Выделяет значение системы учебных заданий в учебнике «Математика 1 кл.» для этой цели.

Ключевые слова: принцип преемственности, понятие на уровне научного знания, система учебных задач.

Annotation. Yasnogor M. *Continuity in the formation of the notion of tasks at the level of scientific knowledge.* From the standpoint of the requirements for the formation of scientific knowledge, the author raises the question about the need to respect the principle of continuity in the formation of the concept of «challenge» between preschoolers and first graders. Emphasizes the importance of the system of educational tasks in the «Mathematics class 1» for this purpose.

Key words: the principle of continuity, the concept of level of scientific knowledge, the system of educational tasks.